

**ČEMU SE NAUČÍME OD POLNÍCH LILII
A NEBESKÉHO PŤACTVA**

**WHAT WE LEARN FROM THE LILIES
IN THE FIELD AND FROM THE BIRDS
OF THE AIR**

Søren Kierkegaard

**ACTA KIERKEGAARDIANA
SUPPLEMENT 5 (2015)**

Kierkegaard Circle, Trinity College, University of Toronto
Central European Research Institute of Søren Kierkegaard,
Constantine the Philosopher University, Nitra
Srednjeevropski raziskovalni inštitut Soeren Kierkegaard Ljubljana

**Čemu se naučíme od polních lilií
a nebeského ptactva**

–

**What We Learn from the Lilies in the Field
and from the Birds of the Air**

Søren Kierkegaard

Překlad: Zdeněk Zecpal

**ACTA KIERKEGAARDIANA
SUPPLEMENT 5 (2015)**

Kierkegaard Circle, Trinity College,
University of Toronto
Central European Research Institute
of Søren Kierkegaard,
Constantine the Philosopher University, Nitra
Srednjeevropski raziskovalni inštitut
Soeren Kierkegaard Ljubljana

ACTA KIERKEGAARDIANA – Supplement: www.actakierkegaardiana.com

Kierkegaard's Mirror for the Present Age - (Kierkegaardovo zrkadlo pre súčasnosť), Vol. 1 (2010)

Kierkegaard as Challenge to the Contemporary World – (Kierkegaard ako výzva k súčasnému svetu), Vol. 2 (2011)

Kierkegaard as a Philosopher of Love – (Kierkegaard ako filozof lásky), Vol. 3 (2012)

Kierkegaard and Existential Turn - Kierkegaard a existenciálny obrat, Vol. 4 (2014)

**Vol. 5 Čemu se naučíme od polních lilí a nebeského ptactva
- What We Learn from the Lilies in the Field and from the
Birds of the Air.**

Author: Søren Kierkegaard

Translator: Zdeněk Zecpal

Consultant: Jakub Marek

Advisory Board

Zdenka Gadušová - Constantine the Philosopher University in Nitra, Slovakia

Dalimír Hajko - Constantine the Philosopher University in Nitra, Slovakia

Peter Kondrla - Constantine the Philosopher University in Nitra, Slovakia

Roman Králik - Constantine the Philosopher University in Nitra, Slovakia

Tibor Máhrík - Constantine the Philosopher University in Nitra, Slovakia

Marie Roubalová - Charles University in Prague, Czech Republic

Iulian Rusu - 'Gh. Asachi' Technical University of Iasi, Romania

Michal Valčo - University in Žilina, Slovakia

Reviewers

Václav Umlauf - Technical University of Liberec, Czech Republic

Primož Repar - Srednjeevropski raziskovalni inštitut Soeren

Kierkegaard Ljubljana, Slovenia

Book design: Ľuboslav Horvát

Typesetting: Ľuboslav Horvát

Cover illustration: Rado Novelinka

ISBN: 978-0-9878168-7-0

Publishers:

Kierkegaard Circle, Trinity College, University of Toronto
Toronto, Ontario, Canada M5S 1HB,
www.utoronto.ca/kierkegaard/
khanah@chass.utoronto.ca

Central European Research Institute of Søren Kierkegaard
Filozofická fakulta, Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre
Slovakia, 949 74 Nitra: www.ceri.sk – kierkegaard@centrum.sk
Phone: 00421- 037/6408387

Srednjeevropski raziskovalni inštitut
Soeren Kierkegaard Ljubljana

Lily Novy 25, 1000, Ljubljana, Slovenia
apokalipsa@t-2.net

Order:

kierkegaard@centrum.cz
Price: 10 USD, 10 Euro

Published with the support of the following:

Constantine the Philosopher University in Nitra, Slovakia
GARMOND NITRA - vydavateľstvo, tlačiareň, kníhviazačstvo,
Slovakia

The book is published within the following research projects:

- VEGA 1/0144/13 Signs and Meanings of Values,
- VEGA 1/0136/13 Looking for New Ways of Interpretation of S. Kierkegaard in Philosophical and Theological Context

Obsah

Søren Kierkegaard a jeho přínos
Roman Králik / 7 /

Čemu se naučíme od polních lilií a nebeského ptactva.
Søren Kierkegaard / 13 /

Okamžik č. 9
Søren Kierkegaard / 99 /

Výběr překladů S. Kierkegarda / 107 /

Søren Kierkegaard a jeho přínos

„Vlasy mi dupkom vstávali,
Z toho, čo Hitler a Stalin robili.
Oni myšlienky o Bohu vo mne vznietili.
Odkiaľ viem, že sa mýlili?
Nespútaný Kierkegaard, Williams a Lewis
Ma späť k viere priviedli.“¹

W. H. Auden, Thanksgiving, 1973.

Málokterý filozof má takový vliv na současné myšlení jako dánský myslitel Søren Kierkegaard (1813-1855). Důkazem aktuálnosti tohoto odkazu bylo množství vydaných monografií, konferencí a symposií uskutečněných při příležitosti dvoustého výročí narození Kierkegaarda, které jsme si připomenuli před dvěma lety.

Kierkegaard se dnes stává inspirací pro člověka, jenž hledá světlo v současném světě zmítajícím se v krizi hodnot, světě bez důvěry a víry. Člověka, který přestal věřit v dobro, je zklamaný z církve, společnosti, která nahradila vlastní bytí touhou vlastnit a mít. Člověka zažívajícího krizi společnosti a selhání tradičních institucí na všech úrovních. Tento nenáboženský člověk odmítá a nechce porozumět křesťanskému poselství.

Kierkegaard oslovuje i člověka postmoderní doby, jež relativizací etických kategorií uvrhla jednotlivce, v jeho existenciálních otázkách zcela obnaženého, do bytostné konfrontace s realitou života, kde fragmentace společnosti nechává člověka osamoceneného, ne z důvodu naplnění nejhlubší touhy svého já po transcendentnu v níž každý zůstává zcela sám, nýbrž z důvodů sociální izolace. Zde pak ona vzdálenost od srdce k srdci mezi lidmi mizí v akceleraci technického pokroku a civilizační spirále neukotvené v etice absolutního paradoxu. Ta jediná může otevřít dveře pravého poznání a reálné osobní zkušenosti jednotlivci toužícímu po absolutnu.²

Kierkegaard se stává inspirací pro osamělé, kteří v jeho spisech nacházejí vnitřní sílu a způsob, jak překonat onu „blbou náladu“. Nalézají v nich lehkost bytí a naději, že všechno může být přece jenom jinak, než jak to prezentují televize a ostatní média. Vrací jim víru a dává návod, jak zůstat svobodný v nesvobodném světě, plném závislosti, nejistot a nepokoje.

Volá člověka ke svobodě oproštěné od horizontálních vztahů lidských soudů, hodnocení a názorové deformace, a nabádá jej, aby vzhlédl k vertikále bytí, která nejenom umožňuje existenciální ukotvení života jednotlivce, ale také skýtá vnitřní sílu vracet se do mezilidských horizontál jako bytost morální, spolehlivá, pravdivá a schopna

přinést do společnosti pozitivní vklad, bez kterého není možné jít kvalitativně vpřed.³

Kierkegaard se stává majákem, který ukazuje jednotlivci směr a možnost, jak se vymanit z davu a konzumu. Jde mu o smíření jednotlivce s Bohem.⁴ Proto tak často ve svých spisech zdůrazňuje pojmy jako volba, rozhodnutí, jednatel, vášeň. Zároveň však zdůrazňuje, že bez lásky k bližnímu i Bohu je vše marné. To je důvod, proč požaduje od člověka čin, projev lásky. Prorocky předvídal patologickou situaci v Evropě, ve které zavládne niterná prázdnota a neschopnost jakékoliv pozitivní změny v celospolečenském měřítku, což ukazuje nouzi skutečných osobností schopných pozitivní revoluce a lídrů na všech úrovních, nejenom na politické mezinárodní scéně. Takzvaná „znalost“ věcí pozemských i nadzemských znemožňuje Evropanům sebereflexi, čímž se společnost ocitá ve stavu, ve kterém nedokáže řešit výzvy a problémy své doby pravdivě, lidsky a morálně. Tyto problémy pouze odsouvá a nechce si je přiznat.

Kierkegaard si uvědomoval problém lidského já. Jenom tehdy se stane člověk svobodným, pokud se rozhoduje samostatně a není součástí davu. Klade důraz na osobní prožívání – niternost, osobní existenciální situaci, zkušenost.⁵ I proto si ve svých dílech si tento „melancholický Dán“ nenárokují pravdu, nepoučuje, nesoustřeďuje se na dogmatiku církve... i když nad pravdou se intenzivně

zamýšlí a dědictví církve ve smyslu kérygmatickém neodmítá.⁶

Je fascinující, že mnohem dřív, než kvantová fyzika zaujala neochvějně místo na poli vědeckého bádání, kde vztyčila vlajku epistemologických hranic lidského poznání, kterou čím dál tím seriózněji akceptují prominenti přírodních a humanitních věd, Kierkegaard usiloval sdělit dánským spoluobčanům své bytostné přesvědčení o tom, že člověk nemůže přemostit nejen historické poznání náboženské tradice, ale ani racionální analytický aparát nasměřovaný k realitě jako takové a dotknout se skutečnosti přímým způsobem. Co vlastně chce tento kritik nepořádku a pokrytectví církve? Možná – to nejtěžší, abychom se stali jednotlivci a byli upřímní k sobě samým.

Kierkegaard podává člověku ruku a nutí ho pomocí nepřímého sdělení a podobenství přemýšlet nad smyslem života. Je třeba přiznat a plně si uvědomit, že člověk je vinen a stojí sám před Bohem.⁷ Odmítání nebo nereflektování viny představiteli tehdejší společnosti přivedilo Kierkegaardovu radikální kritiku poměrů (pokrytectví) v církvi, situace člověka, který je přesvědčen o své pravdě a neomylnosti. Jak napsal překladatel a znalec Kierkegaardova díla Zdeněk Zecpal, pro mnohé je jeho kritika inspirativní: „Kierkegaardovy invectivy proti oficiální církvi jsou i s nestandardními východisky svým způsobem velice zábavné. Autor se

nesnaží se vlichotit do číkoli přízně. Dovolává se nejušlechtlejších stránek lidství, které často předtím zprostředkovával. Nekalkuluje s primitivními psychologickými mechanismy. Mnozí měli po četbě těchto již časových textů pocit, že se jim teprve nyní otevřely oči. Jiní nahlédli potřebu prohloubit svůj duchovní život.“⁸

Po delší odmlce je čtenáři představený další z kompletních překladů Kierkegaardova spisu *Čemu se naučíme od polních lilií a nebeského ptactva. Tři řeči od S. Kierkegaarda*. Tento spis z roku 1847 charakterizuje Kierkegaardovo tvorbu: autor píše „bez pravomoci učitele“ – bez autority. Spis je určen „pro onoho jednotlivce,“ kterého si přivlastňuje jako svého čtenáře. Následuje modlitba, která začíná zvoláním „Nebeský otče!“, která vyjadřuje onu nekonečnou vzdálenost mezi Bohem a člověkem, tak charakteristickou pro Kierkegaardovo vidění vztahu Boha a člověka. Kierkegaard cituje biblické verše výhradně orientované na člověka, který je plný starostí a nepokoje. Těmito verši chce upozornit na význam evangelia (dobré zprávy), které je určené pro trpící. Utrpení je nevyhnutelnou součástí Kierkegaardova pojetí křesťanství. Člověk se však všemožně snaží utrpení uniknout a zapomíná na to, že celý život „Učitele“ Ježíše Krista byl utrpení.

Publikace obsahuje také chybějící části Kierkegaardova *Okamžiku*, které kvůli rakouské cenzuře nemohly být vydány v českém překladu M. Krausové Lesné z roku 1911 a nebyly vydány ani v dalším vydání v roce 2005.

Naše poděkování patří překladatelovi Zdeňku Zacpalovi (v roce 2006 přeložil Kierkegaardův spis s názvem *Opakování*) a konzultantovi Dr. Jakubu Markovi za jeho připomínky a poznámky.

Na závěr mi dovoluňte poděkovat profesorům Abrahamu Khanovi (Kierkegaard Circle) a Bernardu Garajovi (Filozofická fakulta UKF v Nitře) za podporu při vydání této publikace.

Roman Králík

V Praze 5. května 2015

**Čemu se naučíme od polních lilií
a nebeského ptactva^{9 10}**

Tři řeči¹¹

od

S. KIERKEGAARDA

Kjøbenhavn

U univerzitního knihkupce C. A. Reitzela

Vytištěno v tiskárně Bianca Luna

1847

Úvod

Ačkoli je tato knížka bez *pravomoci* učitele,¹² *nadbytečná*,¹³ *nevýznamná*,¹⁴ jako lilie a pták – ach, kéž by tomu bylo tak! – doufá přece, že nalezením jediného, co hledá: dobrého místa, nalezne *význam osvojení*¹⁵ pro onoho jednotlivce, jež s radostí a vděkem nazývám svým čtenářem.¹⁶

S. K.

Modlitba

Nebeský otče! Od Tebe přichází jen dobrý a dokonalý dar;¹⁷ ustanovíš-li někoho lidem za učitele anebo znepokojenému¹⁸ za rádce, pak rady dotyčného a jeho učenost také musejí být prospěšné k následování. Tak tedy umožňuješ, aby se znepokojený v pravdě směl poučit od božsky ustanovených mistrovských učitelů: od polních lilí a nebeského ptactva! Amen.

**Toto svaté Evangelium píše evangelista
Matouš, 6. kapitola, od 24. verše do konce.**

Nikdo nemůže sloužit dvěma pánům. Neboť jednoho bude nenávidět a druhého milovat, k jednomu se přidá a druhým potom pohrdne. Nemůžete sloužit Bohu i majetku. 25. Proto vám pravím: Neznepokojujte se o svůj život, co budete jíst, ani o tělo, co budete mít na sebe. Což není život víc než pokrm a tělo víc než oděv? 26. Pohledte na nebeské ptactvo: neseje, nežne, neshromažďuje do stodol, a přece je váš nebeský Otec živí. Což vy nejste o mnoho cennější? 27. Kdo z vás může o jedinou píď prodloužit svůj život, bude-li se znepokojovat? 28. A proč se znepokojujete o oděv? Podívejte se na polní lilie, jak rostou: nepracují, nepředou – 29. A pravím vám, že ani Šalomoun ve vsí své slávy nebyl tak oděn, jako jedna z nich. 30. Jestliže tedy Bůh tak obléká polní travu, která tu dnes je a zítra bude hozena do pece, neobleče tím spíše vás, malověrní? 31. Neznepokojujte se a neříkejte: co budeme jíst? Co budeme pít? Co si budeme oblékat? 32. Po tom všem se shánějí pohané. Váš nebeský Otec přece ví, že to všechno potřebujete. 33. Hledejte především jeho království a spravedlnost, a všechno ostatní vám bude přidáno. 34. Neznepokojujte se tedy o zítřek; zítřek bude

mít svá znepokojení. Každý den má dost na svém trápení.¹⁹

Kdo jen nezná toto svaté Evangelium od svého nejranějšího dětství a neraduje se často z jeho radostného poselství?! A přece to není až tak přímé a radostné poselství; má jednu bytostnou vlastnost, která z něj vlastně činí Evangelium, totiž tu, že se obrací ke znepokojeným; ba z každého řádku znepokojeného Evangelia je patrné, že řeč není adresovaná zdravým, silným, šťastným, ale znepokojeným; ó, to je tak rozpoznatelné, že radostné poselství samo činí to, o čem tvrdí, že to činí Bůh: znepokojené přijímá a má o ně starost – a to správným způsobem. Ach, činit to je velice potřebné, neboť každý, kdo má svou starost a obzvláště čím ona starost hlouběji a čím déle vniká do duše anebo proniká do její hloubky, je snad také v příliš velkém pokušení, že nebude mít trpělivost s lidskými řečmi o útěše a naději. Možná je ustaraný v nepravu, možná je příliš netrpělivý, když mu připadne, že žádný člověk s ním nedokáže promluvit o jeho starosti případně; neboť šťastný ho nechápe, silný právě přitom, kdy ho utěšuje, vypadá, jako by se sám nad něj povyšoval – a jiný znepokojený mu svým příspěvkem jen přidává další starost. Je-li tomu tak, bude tedy nejlépe poohlédnout se po jiných učitelích, jejichž řeč neporozuměním není, jejichž povzbuzení žádnou tajnou výčitku

neobsahuje, jejichž pohled nesoudí, jejichž útěcha namísto dráždění konejší.

K takovým učitelům odkazuje znepokojené Evangelium ustaraného: k polním liliím a nebeskému ptactvu. U těchto levných učitelů, jimž člověk neplatí penězi ani pokořením se, není možné žádné neporozumění, neboť oni mlčí – ze starosti o znepokojeného. A veškeré neporozumění přece pochází z řeči, zvláště rozmluv, obsahujících srovnávání. Tak když kupříkladu říká šťastný znepokojenému: buď rád, pak je ve vyjádření zahrnuto: jako já; a když silný říká: buď silný, pak se pod tím rozumí: jako já. Avšak mlčení ctí znepokojení i znepokojeného, jako Jóbovi přátelé,²⁰ kteří z uctivosti seděli mlčenliví u trpícího a chovali jej v úctě. A stejně se na něj podívali! Ovšem to, že se jeden člověk dívá na druhého, obsahuje opět srovnávání. Tito mlčenliví přátelé Jóba se sebou samými nesrovnávali, to se stalo teprve až porušili úctu (v níž jej mlčky chovali) a mlčení, aby řečmi trpícího přepadli; avšak jejich přítomnost přiměla Jóba, aby se porovnal se sebou samým. Takto totiž nemůže být přítomen žádný člověk, byť by i mlčel, aniž by jeho přítomnost neměla žádný vliv na srovnávání. Výjimkou je nanejvýš dítě, které se přece také do jisté míry podobá polním liliím a nebeskému ptactvu; jak často jen trpící vpravdě a s pohnutím pocítoval, že když je na místě jen dítě, pak jako by tam nebyl přítomen nikdo. A nyní polní lilie! I když má svou hojnou